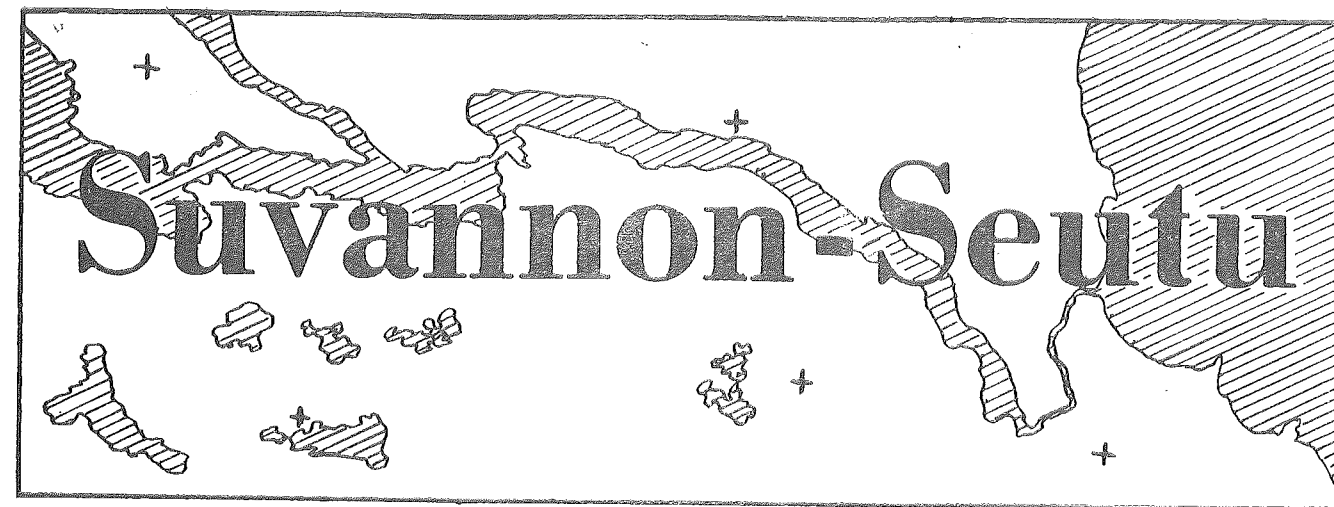

N:o 4 ELOKUU

Suvanto-Säätiön julkaisema aikakauslehti.

1962

Päätoimittaja Santeri Ollikainen

Punkalaitumen kuulumisia

Suvannon Seudun tämä numero ilmestyy Sakkola-juhlan merkeissä. Kun tämänvuotinen juhla vietetään Punkalaitumella eikä sieltä ole tullut mitään kirjoitusta lehteemme lähdimme pikakäynnille paikan päälle kyselemään kuulumisia. Tapasimme sieltä Tursasta lapinlahtelaisen Albin Kallosen, ansioituneen nuorisoseura- ja järjestömiehen. Hän kertoi seuraavaa:

Tursa on Urjalan ja Punkalaitumen rajalla ja koska läänin raja kulkee samassa kuin pitäjän rajakin, sijaitsee Tursa niinkuin koko Punkalaidun Hämeen ja Satakunnan rajalla.

Siirtolaisia on sijoitettu Punkalaitumelle noin 1200 henkeä, sakkolalaisia on tästä joukosta 800 paikkeilla. Pääosa seuraavista kylistä on sijoitettu tänne: Lapinlah-
ti, Riiska, Röykkylä, Ojaniemi,

Iupra ja Haparainen. Sakkolan asukkaat saivat täältä yksitoista kylmää tilaa. Nyt ne on jo kaikki raivattu ja rakennettu, niin että on päästy täydellä teholla tuottamaan työhön.

Punkalaitumella ei ole suurempia teollisuuslaitoksia, vaan on elettävä pääasiassa maanviljelyksellä. Pitäjä onkin hyvin viljavaa maata loivasti kaartelevine kumpuineen. Ohikulkija huomaa

helposti, että ollaan vauraalla seudulla. Erikoisuutena mainittakoon ettei pitäjässä ole järviä, ainoastaan Punkalaitumen joki riisteilee pitäjän halki.

Sakkolalaisten omia järjestöjä toimii vielä Punkalaitumella seuraavat. Lapinlauden nuorisoseura ja Lapinlauden marjat sekä koskioisten siirtomarat, johon kuuluu jäsena monista kylästä. Punkalaitumisen karjalaiset on toiminnut viisitoista vuotta, puheenjohtajana on tällä kertaa Albert Niemi. Tämä seura järjestää yksin tämänvuotisen Sakkola juhlan.

Karjalaan jaaneiden vanajien muistomerkki paljastettiin Punkalaitumella 1937. Varat siihen saatiin lahjoituksilla ja keräyksillä. Muistomerkki tuli maksamaan yli satatuhatta.

Vain kanta-asukkaita ja siirtolaisilla on olleet hyvät. Sakkolalaisia on kuullut kunnanvaltuustoon ja -hallitukseen koko ajan, minkä he ovat paikkakunnalla olleet. mm. Albin Kallonen on ollut kunnanjohtolimissä neljätoista vuotta. Nykyisin on kunnanvaltuustossa seuraavat sakkolalaiset: Albin Kallonen, Matti Naskali, Viljami Rastas ja Juho Kerminen. Kunnanhallituksessa on Reino Pitkänen. Osuuskassan hallitukseen kuuluu myös Reino Pitkänen ja hallintoneuvostoon Viljami Naskali. Kirkkovaltuuston puheenjohtajana on Reino Pitkänen. Meijeritoiminnan johtoportaisissa on myös toiminut sakkolalaisia.

Tällä tapaa toimivat sakkolalaiset uudessa kotikunnassaan entisten kanta-asukkaiden kanssa yhdessä Punkalaitumella, niinkuin kaikkialla muuallakin. Nuoremmat ovat jo kotiutuneet sinne, mutta vanhemmat muistavat aina entistä kotipaikkaa, kirkkaan Suvannon rantoja, ja kokoontuvat jälleen Vartiolaan elokuun 5 päivänä yhteisiä muistoja verestämään.

Miksi jumalattomat menestyvät?

Jobin kirjan 21 luvussa vastaa Job ystävänsä Soofarille mm. näin:

»Kuulkaa, kuulkaa minun sanojani ja suokaa minulle se lohutus, että saan puhua. Kun olen puhunut, pilkatkaa sitten.

Miksi jumalattomat saavat elää, vanheta, jopa voimassa vahvistua?

He virittävät laulujaan vaskirummun ja kanteleen kaikuessa ja iloitsevat huilun soidessa.»

Job väittelee ystäviensä Bildadin, Soofarin ja muiden aikansa viisaiden kanssa kysymyksistä, jotka ovat kautta aikojen askarruttaneet ajattelevaa ja syntyjä syviä hengessään tutkistelevaa ihmistä. Sen ajan filosofia keskittyi vain pahan ja hyvän keskinäiseen kamppailuun, Jumalaa pelkävään (palvelevain) ja jumalattomain välisten ristiriitojen ja käytännöllisen elämän probleemain pohdiskeluun, tältä kahtiajakoiselta pohjalta.

Kun näitä pohdiskeluja lukee ajatellen ja yhdistää niistä olennaiset yhtäläisyydet toisiinsa, niin huomaa, että nykyajan tietoisuus näissä kysymyksissä askaroi aivan samalla tasolla, kuin silloin useita vuosituhansia sitten.

Jumalattomain menestys ja Jumalaa pelkävään vastoinkäymiset, ovat niitä ihmisjärjellä ratkaistavimmat arvoituksia yhä edelleen. Ainoastaan Jumalan käsittämättömiin tarkoitukseen luottaen ja hänen sanaansa nojaten, voidaan uskoa, että Jumala toimii kaikessa siinä, mitä maailmassa ja kansojen keskuudessa kulloinkin tapahtuu. Hänhän antaa: »pahankin palvelu hyviä tarkoituksiaan.»

Jos nyt sentään lähtisimme tarkastelemaan tätä henkien taiste-

lua lähempää, jokapäiväisen elämän piirissä ja oman kansamme keskuudessa, niin mitä huomioimme? Emmeköhän tee sellaisia havaintoja, että juuri tällä Jumalan hetkellä vallitsee suuri käsitteiden hämminki. Koitetaan supistaa hyvän ja pahan välinen kuilu niin vähäiseksi kalkkiviivaksi, että ihminen ei huomaakaan, milloin on jo astunut sen yli, ja tämä yliastunta tavallisesti aina tapahtuu sinne liukkaammalle ja pimeämmälle puolelle.

Kansallamme on sivistäviä oppilaitoksia, on hyviä kirjoja, on tervehenkisiä seuroja ja yhdistyksiä. Näissä kaikissa on pyrkimys tehdä ihmisestä ihminen, sen sanan korkeassa ja hyvää tarkoittavassa merkityksessä.

Kouluissa on koulukuri ja pitäisi olla myöskin se hyvä henki, jonka on tarkoitus kitkeä ohdakkeet ja kylvää muokattuun maahan vain hyödyllistä nisua. Näin onkin luokkahuoneen seinien sisällä, mutta miten on sen oven ulkopuolella käytävillä ja eteisessä, — — entä pihalla?

Kävin äskettäin, se tahtoo sanoa tänä keväänä, erään yhteiskoulun opettajaa tapaamassa, koulun ruokatunnilla. Oppilaat, pääasiassa pojat, leikkivät ja telmivät pihalla, tytöt kisailivat koulun käytävillä. No, tähän on nuorten tervettä elämäniloa, mutta pihalla pari jo miehen mittaista poikaa rimpuili käsikkäin, koittaen vääntää toisiaan nurin ja jokaisella vääntämisyrityksellä kirottiin vuoroon. Kauempana pihalla painoi isonlainen poika pienempää, noin 11-vuotista, niskasta maahan ja tämä pieni mies osasi tarkalleen saman tekstin kuin nuo edellään mainitut isot pojat. Tämän kou-

Arvi Karvonen:

Lapsuusvuosieni Petäjäjärvi

II.

1890-luvun Petäjäjärven talot olivat kaikki hirsitaloja, paksuista honkahirsistä salvostettuja, ensimmäiseen vuoraamattomia ja maa-laamattomia. Vuoratuista ja maa-latuista taloista ovt mieleeni jääneet vain Lamppujen kauppatalot sekä Kyläpuolella Silvastin Jurkan talo (ehkäpä vielä Suikkasen ja Ryyppön talot). Kaikki kylän talot olivat pitkänomaisia ja useimmat itä-länsi-suuntaisia. Miltei kaikissa oli kaksi tupaa ja niiden vä-

lun oppilaat ovat käytöksessään tunnetusti niitä siivompia. »Jos se tämän tekee tuoreessa puussa, mitä sitten kuivassa tapahtuu?»

Niinsanotut vapaamieliset psykologit väittävät, että kiroaminen kuvastaa suomalaista temperamenttiä ja on meille luonteenomainen piirre, jolla selvästi erotumme muista kansallisuuksista. No niin. Onko meille kansalliseksi kunniaksi, että me erotumme muista näin raa-alla tavalla?

Suomen kansan sivistämiseksi tarjottiin äskettäin Henry Mille-
rin teosta: »Krayun kääntöpiiri», mikä jo monessa sivistysmaassa on pannaan julistettu, sen sukupuolikuria höllentävästä, irvokkaasta kirjoitustavasta johtuen. Suomalainen kustantaja kait laski, että kirja on tuottava rahanlähde, koska meikäläinen yleisö on herkkä juoksemaan kaikkien ulkomaisten sensaatioiden perässä. Kirja kuitenkin takavarikoitiin.

Olisi luullut, että jokainen vakavasti ajatteleva suomalainen, joka jollain tavoin tuntee vastuuntuntoa kansamme kasvavan nuorison henkisen terveyden suhteen, ilman muuta hyväksyisi täl-

lissa tilava porstuva. Tuvista toinen oli huomattavasti toista suurempi, nimeltään »perrietupa» taikka »elotupa», kun taas toinen oli pienempikokoinen, koska sen vieressä oli joissakin taloissa kamari isäntää ja emäntää taikka vieraita varten. Porstuvan perällä oli monessa talossa »maitokammar», joskus keittiön tapainenkin. Syntymäkotini Voutila oli poikkeus. Siinä oli kaksi, poikittaissuunnassa rakennuksen läpi ulottuvaa pors-

laisen kirjan julkaisemiskiellon, mutta eipä vaan. Useissa lehdisissä on kirjoitettu takavarikointia vastaan, muka sananvapauden nimessä. Toukokuun 29 päivän Aamulehdessä eräs nimimerkki P.L. väittää, että takavarikointi on suorastaan rikos painovapautta vastaan ja sananvapautta on mukaa sorrettu törkeällä tavalla. Meitä on moneksi. Tämän kirjoittajalla ei ole tietoa, kuinka valtava persoona tuon nimimerkin taakse kätkeytyy, mutta se asianomaisen sanankäytön mukaan tulkiten voisi olla vaikka P....le.

Eiköhän sananvapaus ole sitä varten, samoin kuin muutkin vapaudet, että sitä käytetään kansan ja kansalaisten kehittämiseksi hyvään ja aina vaan parempaan, eikä repimään ja hajottamaan sitä sivistystä, mikä on vuosisatojen ja tuhansienkin työllä saavutettu.

Meidän aikanamme: »Jumalattomat saavat elää ja voimassa vahvistua, »kuten Job sanoo. Kuinka arvaa mikä on kansan kohtalo silloin, kun Jumalattomat ovat vahvistuneet niin, että voivat määrätä kaikesta?

Simon.

tuva. Näiden välissä, siis talon keskellä oli kaksi tupaa: elotupa ja keskimäinen tupa. Rakennuksen itäpäässä oli kaksi kamaria ja länsipäässä sali, joka oli ohuella laipiolla jaettu kahteen osaan. Näistä pienempi, ovenpuoleinen ja yksi-ikkunainen osa oli isäni virkahuoneena eli »konttorina» (isä kun oli apulaismiesmiehenä). Suurempi, nelj-ikkunainen oli varsinainen vierassali. Koko salinpuoli oli paperoitu, seinät oikein kuviolisella tapeetilla. Välrikatto eli »laki» oli peitetty pinkopahvilla ja valkaistu. Keskimäinen tupa sekä sen ja salin välinen porstuva olivat verhoillut pahvilla ja laki kalkittu valkoiseksi. Myöskin itäpään kamarit olivat tapitsoituja. Ainoastaan elotupa ja sen porstuva olivat paljasseinäisiä. Kumpaisenkin pitkän porstuvan edessä pihan puolella oli umpinainen, ikkunoilla varustettu ulkoeteinen. Keskimäistä tupaa käytettiin vieraitten ruokasalina. Siinä myös isäniäni eli »äijäni» loppuillään teki räätälintöitä ja siinä oli myös kaksi puusohvaa, »tivanja», joita joskus käytettiin vieraiden yösijoina. Tämän tuvan puutarhanpuoleisesta osasta oli lankattu Mari-tädille makuukamari samoin kuin salin konttorihuoneen peräosasta »äijälle».

Talousrakennuksia oli eri taloissa erilukuinen määrä, aina perheen ja tilan suuruuden mukaan. Karjarakennus eli »kuja» oli melkein kaikissa taloissa saman tyylinen, korkeaharjainen, usein taitekattoinen laajamittainen rakennelma, joka sisälsi navetan, tallin, sikopahnan ja lammashuoneen tai -karsinan. Näiden eläinsuojien vä-

liin jäi runsaasti vapaata, katettua pinta-alaa eri tarpeisiin. Se oli »kuja» tai »kujamoa», jonka seinillä olevissa puisissa haarukkanauloissa voitiin säilyttää länkiä, setolkkoja, mäkivöitä, suitsia, ohjaksia, päitsiä, vempaleitä, nuoraippoja y.m. Monessa »kujassa» muistan olleen kookkaan, nelinurkkaisen jai laidallisen lavan, jonka nimi oli »ruppu». Sen kohdalla välikatossa olleesta aukosta siihen pudotettiin heinät »rupun» nurkkatolppaan sidotun valjastetunkin hevosen tai useamankin rouskuteltavaksi. Kujan ovi oli useimmiten kaksiosainen ja niin leveä, että siitä hyvin mahtui ajamaan hevosen kärryineen tai rekiineen päivineen — — kuormineenkin myrskyltä ja sateelta suojaan. Avo-oven vieressä oli kapeampi, yhden eläimen taikka ihmisten mentävä ovi. Kujan erittäin tilavaan ullakkoon eli »luhtiin» ajettiin rehu- ja olkikuormat loivaa ja leveää siltaa, »kujarappusii» myöten. — — Navetat olivat yleensä n.s. sontanavettoja, joista talven aikana ei siirretty sontaa minnekään, vaan ajettiin vasta keväällä »tattievevo» aikana suoraan pelloille. — — Muutamissa taloissa oli kujarakennuksen jonkin seinän viereen kyhätty »kärrisarrai» tai vain katos ajopelien säilytystä varten. Karjarakennuksen syrjäisen nurkan taakse seinänviereen oli ainakin useimmissa Petäjäjärven taloissa jo silloin tehty erillinen käymälä 1. »huussi». Tällaista herrasväen »pikkukamaria» ei ollut vielä v. 1910 eräässä Purpuvan talossa, koska siellä käydessäni ihmettelin, että päivittäinen »maavero» piti suorittaa läävän seinän viereen asetetulla lankun pätkällä (tosin höylätyllä) istuen avotai-vaan alla ja parinkymmenen metrin päässä olevan maantien näky-mässä.

Aittarakennuksia oli kussakin talossa tarpeen mukaan: elo-, vaate-, ruoka- y.m. aittoja. Tavallisesti

oli talon varttuneemmilla tyttärillä omat tai useammalla yhteiset aitalansa, missä säilyttivät vaatetavaritaan ja nukkuivatkin lämpimämpinä vuodenaikoina. Talojen pojilla ja renkimiehilläkin saattoi joissakin tapauksissa olla nimikkoaittoja kesäiseen käyttöön, mutta usein näki heidän hakevan »yöpuutaan» kujan luhdista tai jostain läheisestä ladosta. Aitat olivat tosin hirsiseinäisiä, mutta kun niiden lattiat ja välikatot olivat saumamattomista lankuista ja ilman täytteitä, olivat ne erittäin ilmastia. Siksi niissä saikin erinomaisen unen raanujen ja vällyjen välissä nukkuessaan, eikä niissä viihtyneet koiperhoset eikä muutkaan tuholaisten. Tämän takia nuori väki muuttikin aittoihin niin aikaisin keväällä kuin luuli suinkin niissä tarkenevansa, pois tupien lioista lämpimistä ja vanhempien vartioinnista. Aitoissaan nuoret tunsivat olevansa vapaammissa oloissa. Pojat voivat öiseen aikaan (kuten tapana oli) lähteä mielitettyjään tervehtimään ja tytöt odotella toivottua koputusta aitalansa oveen.

Voutilassa oli neljä aittarakennusta: Yhdessä niistä oli kolme eloaittaa ja toisessa kaksi vaateaittaa (Mari-tädin sekä äitini nimikot), kolmas ja neljäs olivat yhden huoneen aittoja, joista toisessa muistan säilytetyn syysteurastuksesta talveksi suolattuja lihoja suurissa tiinuissaan. Noissa kahden ja kolmen aitan rakennuksissa oli ovien puoleisella sivulla noin metrin levyinen ja koko rakennuksen pituinen räystässuoja lankkulattioineen ja räystästä kannattavine pylväineen. Vaateaitoissa, joissa siis kesäisin nukuttiin, oli yksi tai kaksikin leveätä puusänkyä taikka lavitsaa makuusioloiksi ja seiiniin asetettuja puunauloja sekä katosta riippuvia orsia vaatteen ripustamiseksi. (Huomautettakoon tässä välillä, että vanhan ja yleisen rakennusten aset-

telun mukaan aitat sijoitettiin kahteen — aikaisemmin ehkä kolmeenkin — riviin asuinrakennuksen eli kartanon edustalle ja että näiden rakennusten ympäröimä tai jotenkuten rajoittama alue oli »kartanomaa», taikka joskus sekin vain »kartano», nyk.=pihamaa, piha).

Jonkun matkaa muista talousrakennuksista oli sauna, usein kaivon välittömässä läheisyydessä. Monissa, varsinkin vauraammissa taloissa kuului saunaan myös eteinen ja tämän nurkkaan kotimylly 1. käsin-kivet. Joskus oli saunan yhteyteen ja saman katon suojaan sijoitettu pyykkikota, johon läheisestä kaivosta saatiin vesi seinän läpi tulevaa puukourua myöten. Kaivot olivat kaikki vinttikaivoja. En ainakaan muista missään nähneeni kammikaivoja enempää kuin pumppuvehkeitäkään. — — Petäjäjärven saunat olivat joko sisään- tai uloslämpiviä. En uskalla käydä muistelemaan kumpia oli enemmän. Ainakin Voutilassa, kauppalampuilla ja kansakoululla saunat työnsivät savunsa ulos korstenin kautta. Saunoja muuten tarvittiin muuhunkin kuin kylpemiseen. Jos oli hierottava »leinit» tai »luuvolat», kuppuutettava »pahat veret» pois taikkapa toimitettava uusi petäjäjärveläinen ihmisten ilmoille, niin sauna oli lämmitettävä. Ja saunan porstuvassa sekä itse saunassakin näin pellavia loukutettavan, lipsuttavan ja harjattavan. Niin että oli siinä saunalla monta virkaa. Entäs jos oli oikein kuiva kesä eikä onkimatoja löytynyt edes pellon ojistakaan niin — — saunan laatalosta niitä aina sai.

Hyvin monissa taloissa oli vielä oma paja kaikkine sepän työkaluineen sekä joka talossa oma riihi. Nämä tarpeelliset rakennukset oli tulenvaaran takia sijoitettu tarpeeksi kauas asuin- ja aittarakennuksista. Riiehtä me pikkupojat pelkäsimme, koska siellä sanottiin kummitlevan. Riihen kylkeen oli

Sakkolan pitäjässä tehdystä nuorisoseuratyöstä

joissakin tapauksissa mitetty »ruumenkoksina». =kuoinna.

Voutilan pinapiirini kuului vielä naako- sekä oikunveri, »sarrai», ja vielä jaakelari. Kellarin ei kuitenkaan joka talvi pantu jaita, vaan täytettiin se monasti nuoskalla lumella.

Kylän kaikki rakennukset tai ainakin suurin osa, olivat pärekattoisia. Joissakin liitereissä, saunoissa ja pajoissa sekä riihissä näki kyllä liistekattojakin, kun taas olki- tai turvekattoja ei ole jäänyt muistiini.

Erikoisella mieltymyksellä väikkyy muistissani Miko-ämmän mökki. Se oli Voutilan maalla Jaakkolan talon kohdalla ihan ajotien vieressä. Mitoiltaan mökki oli sangen vaatimaton, tupa sisältää ehkä neljä metriä kantiinsa, liistekattoinen honkahirsi-rakennus, musta päältä päinkin, mutta sisältä ihan kiiltävän pikimusta; sisäänlämpiävä kun oli. Kun pienestä ovesta korkean kynnyksen yli harppasi sisään, oli heti oikealla puolella neljänneksen koko tuvasta täytävä, lähelle kahta metriä korkea uuni, jonka suuaukon edessä tilava honkalankkureunainen tuhkasäiliö. Tuvassa vallitsi ikuinen ja vahva savun haju. Kahden seinän viertä kalustivat yksipuoliset honkapenkit, kulmauksessa seisoi tukeva, yhdestä paksusta ja noin puolen metrin levyisestä honkalankusta jalustettu pöytä ja sen vieressä yksipuinen, oksajalkainen jakku. Uuninseinän vieressä oli leveä makuulavitsa, hurstiverhoilla eristettynä. Mökin lattia oli koottu keskeltä halaistuista honkahirren puolikkaista. Tämä olikin minun tietääkseni ainoa sisäänlämpiävä asumus koko Petäjäjärven kylässä. Olisikohan ehkä ollut toinenkin, nim. Ämmälän tupa Huuhdassa vielä silloin savutupa, sitä en tiedä. Kun siellä vierailin vuoden 1915 paikkeilla, oli se jo uloslämpivä, vaikka olikin harvinaisen mustaseinäinen.

Ensimmäinen teennäismuutoksen lemmosen muuten ansiokkaaseen kirjoitukseen tässä lehdessä: vapaa kansanvaivastus ja sen kehitys Sakkolassa. Hän kirjoittaa mm. Kiviniemen nuorisoseurasta aukuaajoilta täysin oikein ja asiallisesti, kunnes tulee lause: »Sitten kun sotilaskasarmi tuli lähistölle, seuran toiminta laimeni ja talokin pääsi rappeutumaan niin että olisi vaatinut perusteellisen remontin.»

Kasarmista ei ollut Kiviniemen nuorisoseuran toiminnalle minäkäänlaista haittaa, päinvastoin tuli kasarmilta kiitollista yleisöä seuran näytäntöiltoihin ja muihinkin yleisiin tilaisuuksiin. Seuran työ oli muutenkin ripeää ja tehokasta aina talvisotaan asti.

Seurantalo ei myöskään ollut rappiolla. Siinä tehtiin tarpeelliset korjaukset jokainen vuosi. Viimeinen suuri uudistus valmistui noin vuosi ennen talvisotaa, jolloin rakennettiin petonista näyttämön alle pukusuojat ja kullissivarasto. Koko näyttämö uusittiin perusteellisesti valaistuslaitteita ja esirippua myöten. Tämä remontti tuli maksamaan yli satatuhatta silloista markkaa. Seurantalo oli täysin ajanmukaisessa kunnossa talvisodan sytytyessä.

Eemil Leinonen kirjoittaa muuten paljon arvokasta muistitietoa vuosisadanvaihteen kansanvalistus- ja nuorisoseuratoiminnasta. Samoina vuosina levisi nuorisoseuratyö ympäri pitäjän jokaiseen kylään. Kaikkialla se jatkui, missä enemmän tai vähemmän virkeänä. Sakkolan kunnalliselämän johtohenkilöt olivat miltei kaikki nuorisoseurojen kokouksissa ja keskustelutilaisuuksissa saaneet esiintymistaitoa ja tottumusta, mitä kaikissa

yhteisissä yrityksissä tarvittiin, kunnalliselämä mukaan luettuna.

Kansakoulujen opettajat olivat useimmissa kylissä myös nuorisoseurojen johtohenkilöitä. Näin he joutuivat jatkamaan kasvatustyötään jo koulunsa päättäneen nuorison keskuudessa.

Talvisotaa edeltäneinä vuosina oli Sakkolassa kahdeksan nuorisoseurataloa. Voineeko monikaan samansuuruinen pitäjä Suomessa esittää vastaavanlaisia lukuja. Sakkolan historiassa on lyhyt yhteenveto myöskin nuorisoseurojen toiminnasta.

Kuitenkin uskon, että monet seurojen senaikaiset johtohenkilöt muistaisivat vielä paljonkin kertomisen arvoista seuran työstä ja niistä ihmisistä, jotka eniten uhraisivat aikaansa ja tarmoaan oman kotikylänsä kehityksen hyväksi.

I. Karpanmäki

Sano

Mei varis: sano Kinnase Hessa miestäse.

Voi suimase läsk: sano Kankkuse suutar.

Nyt piru lieraa: sano Suikkase Heikki.

Pieruu evvääkseis: sano emäntä, ko miniä läks talost.

Haista... mitä tahot: sano Ryttylä-ämmä tytöille.

Mis sie uot, miss! huutel Kinnase Ristinä tytärtää.

Oha miul ämmä kans: sano Taskise ukko, ko pyys kaks äänestyslippu.

KALAJUTTU

(Tosikertomus ja tapahtunut asia.)

Kirjoittanut S. Ollikainen.

Kalajuttu. I.

Ostin tässä keväällä veneen. Se oli edellisen kesän tekoa ja siis vähän käytetty. Matkaa oli veneen sijaintipaikalta omaan rantaan noin 5 km. mutta päätin soutaa sen perille.

Vesille laskussa huomasin, että aluksessa oli vuoto, mutta en siitä välittänyt. Matkan aikana vesi veneessä lisääntyi lisääntymistään ja kohta veneenpohjalla pouskutteli joukko kaloja.

Kotirantaan päästyä huusin pihalla kukkia kastelevalle vaimolleni: "Tuo tänne jokin astia, johon otetaan kalat veneestä," ja minulla vaimoni kanssa syntyi seuraava keskustelu: Vaimo: "Mitä sen kaloja sinulla siellä on! Eihän sinulla ollut mitään pyydyksiäkään mukanasiasi."

Minä: "Kaloja on veneessä, että pulina käy." Epäillen yhäkin, kuten näytti, vaimo otti ämpärin saunan eteisestä ja tuli rantaan. "Herranen aika! Siellähän on ahvenia, että kuhisee!" huudahti hän katsahtaessaan veneeseen. Yritimme yhdessä saada kaloja kiinni, vaan se ei onnistunut, niin vilkkaita ahvenet olivat noin 20 cm syvyisessä vedessä veneen pohjalta. (Vene oli laiturin vieressä) Vesi oli lingottava pois, ennenkuin saimme 11 ahvenen körilästä napittua vaimoni tuomaan ämpäriin.

Kalajuttu II.

Olin 1930 luvun alussa toimesta eräässä Laatokan rantakylässä. Kävin joskus uistimella ja ongella yrittämässä kalastusta, mutta en juuri mitään saanut, vaikka am-

mattikalastajat toivat venelastitain saaliita pyydyksistään. Juhannuksen edellä, eräänä päivänä ilansuussa, olin taas uistinta vetämässä, soutajanani lähimmän rantatalon poika.

Olimme soutaneet noin 2 km. rannasta ulospäin (2 km on Laatokalla aivan kuin rantatuntumassa, sen laajuuteen verraten) eikä edes nykäissyt kertaakaan. Sitten äkkiä kiinnitin huomiota noin 150—200 metrin päässä pinnalla kelluvaan ja pulpahtelevaan esineeseen. Mainitsin tästä soutupojallekin, joka katsahdettuaan osoittamaan suuntaan sanoi: "Se lienee lohiverkon merkki-kupu." Kun lohien pyytäjät eivät yleensä pitäneet verkkoja näin rantavesissä, käskin soutamaan esineen luo. Noin 25 m päässä esineestä seisatettiin vene. Silloin huomasin, että kelluskelija oli isokokoinen kuha. Se yritti sinnikkäästi eteenpäin räpylöillään, vaan matka näytti edistyvän vain sentti sentiltä. Voisi melkein sanoa: milli, milliltä, sillä niin hidaasta oli sen kulku. Vene ohjattiin kalan viereen ja perämelalla pamautin sitä niskaan. Kuhalta loksahti suu auki ja se näytti täydellisesti pökertyneen, mutta äkkiä se alkoi kulkea takaperin pyrstö edellä ja meni, että vesi kohisi. Pyrstöevä ei sellaisessa menossa tietenkään pysynyt suorassa, vaan kääntyi vinoasentoon, joten kala alkoi tehdä takaperin kulkeissaan halkaisijaltaan noin 50 m. läpimittaista ympyrää. Monta yritystä saimme soutupojan kanssa tehdä, ennen kuin onnistuin saamaan kalan haaviini. Rannalle päästyä nostin kalan nurmelle kyljelleen ja silloin näin, että sen ns. kusitinreistä pisti esiin isonpuoleinen

kalan uimaräpylä. Aukaisin kiireesti kuhan vatsan auki ja sieltä löytyi, vielä elossa oleva kahden ja puolen kilon painoinen lohi. (Kuha painoi 6 kiloa ja 100 gr.) Lohi on tunnetusti uimarina kaloista vahvin, sillä sehän nousee ylös kovistakin koskista kuin tyhjä vaan. Kuha oli nielaissut tämän lohien pää edellä ja kun tämä sai pistetyksi toisen uimaräpylän veteen ulottuvaksi, niin se piteli tällä yhdellä räpylällä niin kovasti vastaan, että sitä yli kaksi kertaa suurempi kuha ei päässyt uidesaan juuri lainkaan eteenpäin, mutta sitten kun kuha melani iskusta taintui, lohi veti räpylällään kuhaa takaperin, että vesi ryöpypysi.

Hyvät paistit! Vai mitä? Erinomaiset, sanoisin vaatimattomasti, ellei rantakotka olisi vienyt lohta silläaikaan, kun venettä vedettiin teloiheen, mutta kalahan kuhakin on.

On se sentään tämä elämä vaan merkillistä! Kun ihmisellä kerran on jossain onnea, niin sittenkin siitä saa omistaa vain suunnilleen puolet, kun ns kohtalo tulee väliin.

Pieniä selityksiä edelläoleviin:

Kalajuttu I on sanasta sanaan tosi, siitä vain on unohtunut pois se, että veneen myyjä koki minun soutamaan lähtiessäni katiskansa ja kaatoi siitä kalat veneeseeni.

Kalajuttu II on sellainen, että sen saa uskoa jos haluaa, mutta mikäli jollakin on halua uskomattomuuteen, niin noudattakoon halujaan. Sitäpaitsi tapahtumasta on kulunut jo niin pitkä aika, että kukapa sen enään muistaisi täysin sanatarkasti.

Hovinkylän 50-vuotisjuhlaa

vietettiin Vesilahdessa heinäkuun 1 päivänä. Ensin juhlaväki oli mukana Jumalanpalveluksessa Vesilahden kirkossa ja sen jälkeen laskettiin seppeleet sankarihau-doille ja Karjalaan jääneiden vainajain muistomerkillä.

Kirkkokahville mentiin Valkkisten Hätöselle, missä myöskin päivän juhlaa vietettiin. Juhla täällä alkoi vähän yli kello 14 Ylämäen torvisoittokunnan säestämällä suvivirrellä. Tervehdyspuheen piti Väinö Pekkanen, minkä jälkeen Kaino Rytty esitteli Väinö Pekkanen piirtämästä kartasta Hovinkylän taloja. Laulettiin yhteislauluna "Jo Karjalan kunnailla..." ja sen jälkeen maisteri Kreeta Halminen piti juhlapuheen. K. Rytyn kirjoittaman juhlarunon esitti Soini Lamppu. Jälleen laulettiin yhteisesti ja sitten mentiin väliajalle ja samalla voileipäpöytään juhlatalon pihalla.

Välilajan jälkeen puhui Hugo Kankkunen ja esitelmän Hovinkylästä piti V. Pekanen. Hovinkylän vanhoista henkilöahmoista pakenoi Aleks Virolainen.

Vapaan sanan aikana Terho Mylölö ja ylioppilas Rytty toivat Hel-singin Sakkolalaisten tervehdyksen ja S. Ollikainen esitti Suvanto-Säätiön tervehdyksen ja onnentoivotuksen hovinkyläläisille heidän menestyksekseen uusilla olotiloillaan. Vielä puhui huumoria Onni Pur-siainen.

Loppusanat esitti Väinö Paksu.

Toimituksen sanomaa

Toimitukselle tulee julkaistavaksi eri tasoisia kirjoituksia. Vain pieni osa näistä on sellaisia, että sinänsä ovat julkaisukelpoisia, joten toimituksen on niitä "muotoiltava". Näissä muotoiltavissakin on tavallisesti hyvää aineistoa ja hyviä ajatuksia, joten niistä tulee tekemällä, jopa nautittavaa tekstiä.

Kun meillä oli kirjoituskilpailu ja sen nojalla tehtiin valinta eri kirjoitusten välillä, niin luonnollisesti nämä kilpakirjoitukset, siis palkitut niistä, on julkaistava siinä asussa, kuin ne ovat kirjoittajain kädestä lähteneet. Näin saavat lukijamme silmäyksen kirjoittajain ns. tasoon. Toimituksen muotoilemat kirjoituksethan eivät ole enään aitoa omakätistä, kirjoituksen lähettäjänsä nähden.

Tässä numerossa julkaistaan 5 palkittua kirjoitusta. Lukijat ehkä voivat olla jonkin kirjoituksen palkintosijaan nähden eri mieltä kuin toimitus, mutta toimitus on kirjoitukset käsitellyt omalta näkökannaltaan, jossa kirjoituksen sisältö on ollut painavampi etu, kuin oikeinkirjoitustaito. Molemmat yhdessä on tietenkin laskettu ansioksi.

Toimituksen puolesta: Pää.

SANANPARSIA.

Katso neitoo kaselt, älä katso kirkkotielt.

Sen kään on kinnas, minkä rukkanenki.

Rajapyykkejä

60 vuotta täytti Nokian Pinsiös-sä maanviljelijä Viljam Uosukainen 23. 7. 62. Hän on ollut innokas maanviljelijä ja hevosten kasvattaja. Sakkolassa hän kuului verotuslautakuntaan ja oli Kiviniemen kansakoulun johtokunnan puheenjohtaja. Nokialla hän on kuulunut kirkkovaltuustoon, vero- ja sosiaalilautakuntaan sekä ollut Jokimaan kansakoulun johtokunnan puheenjohtajana. On osallistunut vapaus- ja talvisotaan.

60 vuotta täytti 8. 6. 62 Haukivuorella emäntä Saima Partanen, o.s. Lopenen. Syntyisin hän on Sakkolan Petäjärveltä ja otti nuoruudessaan innolla osaa nuorisorientoihin synnyinseudullaan.

Kuolleita

Kuollut on mm emäntä Maria Jäskeläinen, (Tuomaan Marj) o.s. Kurikka. Kuolinpäivä ja ikä ei ole toimituksen tiedossa. Kotoisin hän oli Sakkolan Karholaasta ja asui Pirkkalassa. Marttojen työpiirissä hän oli keskeinen henkilö, niin Sakkolassa kuin Pirkkalassakin.

Harjavallassa kuoli 10. 7. 62 emäntä Helvia Karonen, o.s. Käppi, syntynyt Sakkolassa 19. 11. 1885.

Emännäs on talon maht, isännäs on puinnin taht.

Kuka ei kerralt kuule, ni ei auta vaik kahist kaljasuo.

Kylhä kulki ja jätet jättää.

Eräs henkilökuva

I palkinto

Varhaisvuosieni kyläyhteisössä oli monia mielenkiintoisia henkilöitä, joiden usein hyvinkin monitahoinen henkilökuva on vuosikymmenien kuluessa seestynyt niin, että on ollut koko kyläyhteisön elämää katsottava toisenlaisessa valossa, kuin millaisena se on jäänyt varhaisvuosien mielikuvaan.

Ne henkilöt, jotka ovat erikoisesti jääneet mieleeni ovat saaneet paikansa kotiseudunsa kirkkomaalla, siinä maassa jota he kukin omalla tavallaan rakastivat siitäkin huolimatta, että se senkin aikaisen mittapuun mukaan usein antoi erittäin vaatimattoman toimeentulon.

Ajattelemieni henkilöiden luonteen piirteet ovat hyvin erilaiset, johtuen niinkuin sanotaan kunkin yksilön henkisestä rakenteesta. Näiden ulospäin näkyvien piirteiden mukaan olen vuosikymmenien kuluessa yrittänyt muovata heistä kuvaa, jossa olennaisimpana osana on heidän suhtautumisen ympäristöönsä, naapureihinsa sekä elämäänsä ja sen ilmiöihin yleensä.

Olen löytänyt paljon myönteistä. Puutteenkin keskellä nöyrää ja harasta kiitollisuutta, rehellistä osanottoa ja auttamisen halua, piirteitä, jotka ovat häviämässä ja josta johtuen olenkin halunnut omistaa nämä rivit entisen kotiseutuni kansan miehille — ja naisille.

Hakiessani juuri myönteisiä piirteitä kuvattavistani, tulee etsimättä mieleeni kuva miehestä, joka usein sunnuntai-iltapäivisin saapui kotiini iskemään tarinaa isäni ja setäni kanssa ja jonka vierailu muodosti minulle aina mielenkiintoisen hetken.

Tämä mies oli Aatami Pohjalainen, tahi Pohjalaisen Aatami niinkuin karjalaisessa kyläyhteisössä oli tapana naapureita ja muitakin nimittää.

Jo Aatamin ulkonäkö oli mielenkiintoinen. Hän oli pienehkö tai keskikokoinen mies, jolla vielä vanhaakin oli sysimusta tukka, joka oli takaa tasaiseksi leikattu. Mustat silmät tuikkivat ystävällisesti mutta myös usein ilkkurisesti, varsinkin silloin kun hän pääsi kuvailemaan jonkun naapurinsa heikkouksia, jota hän ei kuitenkaan koskaan tehnyt pahansuovassa mielessä vaan enemmän pelkästä kertomisen ilosta.

Puhetapa oli enemmän järeää ja selvää. Kesäisin käytti Aatami työoloissa pitkää rohdinmekkoa, joka oli sidottu vyötäisiltä kapealla nahkahihnalla. Jalassa tavallisesti jotain tummaa kangasta olevat housut ja saappaat. Päässä kiiltävälippainen pehmeäpäällyksinen lakki, jonka alta tasainen tukka työntyi hauskesti esille.

Lapsuusaikanani kävi Aatami usein kiireimpinä aikoina kodissani auttamassa erilaisissa töissä, mutta erikoisen haluttu hän oli keväisin aidan panijana. Muistan kerrotun ettei niin kaunista ja vahvaa aidasaitaa saanut syntymään kukaan kuin hän, koko seutukunnalla.

Aatami oli mainio kertoja, jolla oli miellyttävänä ominaisuutena se, että hän aina jätti itsensä taka-alalle, tuomatta koskaan omia ansioitaan esille.

Hänen kerrontaansa sävytti aina hieno huumori, joka aina yritti löytää kerrottavastaan myönteisiä ominaisuuksia. Mielellään hän pohti naapuriansa tempauksista kertoessaan syitä ja vaikutteita ja muistan kuulleen monta erittäin valmiiksi ajateltua mietelmää, joka ei ollut suinkaan tavallista, tavallisten kansan ihmisten jokapäiväisessä keskustelussa.

Erittäin mielellään hän kertoili erästä naapuristaan, joka kaikesta

päättään ei ollut hengenlahjoiltaan kaikkein kirkkaimpia, vaikka olikin kylän suurimpiin lukeutuvan talon isäntä.

Kertojani oli ollut nuorena miehen työssä tämän naapurin luona, erään iltana ilmoitti isäntä aamulla lähdeä halkomaan aidaksia talon ulkopalstalle, jonne matkaa lienee ollut vajaat kymmenen kilometriä. Aikaisin aamulla astelivat isäntä ja Aatami kohti työmaataan kunnes puolimatkassa huomattiin, että eväiksi paistettu lanttukukko olikin unohtunut kotiin. Koska aikaa sen hakemiseen olisi mennyt liikaa, päätti isäntä matkaa jatkettavan edelleen työmaalle.

Koko pitkälä ja kuuma keväinen päivä oltiin työmaalla myöhäiseen iltaan, jolloin vasta lähdettiin kotimatalle. Isäntä, joka oli suuri ja vankka mies kulki edellä, kunnes äkkiä pysähtyi, kääntyi Aatamiin päin ilmoittaen kaatuvansa nyt heti maahan väsymyksestä ja kuolevansa saman tien nälkään. Silloin sieppasi kertojani kirveen ja iski pari puuta tien vierestä asettaen ne isännän kainaloiden alle samalla kehoittaen häntä lähtenytään. Isäntä pysyttelemään niiden varassa pystyssä sen aikaa kun hän ehtisi kaataa muutamia riukuja ristiin, joiden päälle isäntä voisi sitten kaataa. Isännän tiedusteltua syytä Aatamin ehdotukseen ilmoitti Aatami yhä häntä lähtenytään teeskennellen, että kun sinä olet tuollainen suuri ja painava mies niin minähän en saa sinua millään kärryihin maasta, mutta noiden riukujen päältä minä voin vaikka vierittää ruumiin kärryihin, sillä hevonen minun on nyt kuitenkin haettava.

Lienee isännänkin aivoissa jotain tapahtunut, sillä matkaa jatkettiin kotiin päin. Voi hyvin kuvitella, kuinka Aatami nauroi hengessään kävellessään siinä isännän jäljessä kesäyössä kohti »kolmkantaa» tuntien henkisen ylemmydensä.

Tämän leivättömän työpäivän kertoi Aatami ottaneensa takaisin kohta sillä vain muutama päivä myöhemmin

PELLONPERÄN VILLEN JÄTTÖKOIVUT

II palkinto.

Kirj. Viljo Purontaa

Kevättesäisen yön jälkeen kirkastuu itäinen taivas. Mäntykankaan polkujen yllä yönajan surritellet kehäräjälinnut kupsauttavat itsensä kannervikkoon, ihmisten huomaamattomiin. Kuhankeittäjä, kottaraisten, keväänlinnun orpaa, huikkailee iloista mieltään oksistossa, kultarinoin keikaillen. Kalan kiehumista kehuu. Käki kukahtelee hakamaan lehdossa. Kankaanrannan käet kahtaalta kukkuu vastaa.

Nyt juuri, täällä aamun ihanalla tunnilla luikahtaa Pellonperän Ville ulos mökkinsä porstuvasta. Lapsiliitä

lähti Aatami yksin samalle työmaalle, ja pisti erehdyksessä aamulla konttiinsa isännälle leivotun lihapiiirakan. Illalla käytiin kyllä kova keskustelu mutta asialle ei voitu enää mitään.

Edellä kerrottu oli vain yksi niistä monista tapahtumista, eikä ehkä kuvaavinkaan, ja vain ne jotka tunsivat kertojan saavat kuvan miehestä joka helveksi yksinkertaisuuteen liittyvää ahneutta, jotka hänen mielestään muodostivat ihmisessä ominaisuuden, jota hän ei voinut hyväksyä.

Aatami oli yksi monista karjalaisista kansanmiehistä, jonka selvää ajatuksenjuoksua eivät olleet hämmentämässä opillisen tiedon useinkin hyvin ristiriitaiset määrätelmät kansan ihmisen selvänä pitämistä asioista. Purevan ironian hän verhoi hienoon huumorin vaippaan. Hän oli syrjästä katsoja, joka valppain silmin seurasi elämän ilmiöitä, ja jonka poistuminen keskuudestamme jättää täyttämättömän aukon.

Uuno - A. Pulakka

jää polalle »pot-sojoksi». Eukko perästä oven-raosta ärhentää, saattaa, siivolla kunnialla elämään opettaa.

Ville vonksii lyhyin jaloin liekkuvin askelin. Aapsiposkisena, terävän nenän alta viikset alas retkottaen. Kulkee kylätietä, hiljaista. Kääntyy tutun talon tutulle kesantopellolle.

Nutun yltä riisuu, mytyksi pientareelle mutistaa. Ojan reunalle istuu, jalat ojan pohjalle asettaa.

»Saimaa» palaa, käry aamuun haihtuu.

Ville jo ojaa kaivaa, kotvan turvetta siirrellyt.

Rientää aamu. Karjan kellot kalkattavat, soi vasikan vaski.

Tulee kesantomaalle nuori isäntä, vielä virassa vihreä. On kuin olisi ollaksensa herraa, pönäkkää. Neuvoo: »Tulisit kun toisetkin tulevat, tekisit kun toisetkin tekevät. Työt työn ajalla. Lepo levon ajalla.»

»Älä älä määräile! Älä maltsiska märese! Mie uon suursynnipölkky enkä mikkiä arkkienkel. Jo äitistää ast paljo paljo pahhua teht. . . Juont viimeise ruplai viinas. Antant akallei korennast selkiä. Pettänt ryssi korttipelis. Vikitelt vieraita ämmii. Tapelt kymmenäs kyläs. Lihont luvattommi hirvii. Tappant laittomii lohilo. . . Mut suomalaiselt en uo varastant. Enkä rippikoulu jälkie vettä silmästä lähtänt. ENKÄ KETTIA POKKUROINT. En niaale! Pietaris vetiit miut kertavoit rinkii ko en KEISARII KUMARTANT. Kahe puuko kans pit tulla ringist pois ja metsii myöte

kottii juoksin. Mie en kumarra hovi-herraa, en keisarii, enkä keisari kelluo enkä tehtua pillii. . . Mie tulen sillo ko tulen. Miän sillo ko lähen! Mie lähen nyt vie huohtiehe. Tuos on p-le äyskäriis ja kokkais! Tersii kii tai ota onkeis ja talsi peräst.» Ja meni.

Eletään joulunaikaa vuonna 1935. Nuori isäntä puuhailee valjastus touhussa kujamaalla. Ilman etukäteen kuuluvaa kakisteluä pöllähtää Pellonperän Ville kujamaalle. — »Anna saturai! Ei uo tupakkaa, kalloi. Ei lapsil muuta suuhu. Mie miän ja tien siul huomisenperäst Viäriämäkkie ½ metrisii halkoi.» — »Olkuo männieks! Mie miänki huomen sielt kasalt rannkoi ottamua. Samal lyön leimoi koi-vui kylkii, mist siit hakkuat halkoi. Pittähä emännii olla koivuhalkoiki talvpuiks. Lähetään nyt kumminkin tuppua käymään. Saat saturaie. Jos hyö emännätki jottai suuhu antasiit.»

Hartsittii tuppaan. Villellä oli lähtiessään viikset kahvitassilla uineena, leipä ja lihaköntty kainalossa. Pöksyt alimmaisessa pykälässä lököttään, mutta mieli tyytyväisenä.

Nuori isäntä ajoi hevosella Vääränmäen metsään, löi kirveellä 20—30 koivun kylkeen komeat, vurtit veistokset, leimat. Oli miestä ollakseen, pönäkkää. — Kyllä nuo nyt näkyy kun on kahtapuolta oikein kolottu. Niin on leimat kuin kakkaraleposkat.

Ville, ämmä ja lapset söivät saadun leivän paistoivat lihan. Aamulla lähti Ville aikaisin Vääränmäen harjulle.

Laatikko Saimaata nutun taskussa. Löi kirveellä vitsikosta mittarisun johon pyvälsi pykälän 10 pitskan mitan päähän näin oli mitta haloille valmis.

Pitskasta tuli käprään ja viulu soimaan.

Halkoa tuli sovittu määrä ei vähempää eikä tikkuakaan yli. Työn tehtyään lähti Ville lontimaan, vielä pöksyt alempana kuin tullessa, kohti kotia ja opettavaa eukkoa.

Kului viikon verran aikaa. Nuori isäntä ajoi metsänsä jälleen. Näki halkoja, määrän tehtynä, — Näki pinojen vieressä kaikki leimaamansa koivut kasvamassa. Kokematon, vähän elämää nähnyt opetteli turhia, tuhmia sanoja. Sisu nousi siinäkin. — »Seiskaa pilkatut, tuomiopäivään puolestani. Kasvakaal!»

Kaksi sotaa seudun yli kulki. Kylä tuhkana. Kangasmaat korrelle palloivat. Suomuta savuksi muuttui. Puut, petäjät, kuolivat, vieras kannoksi kaatoi. Pois puut kuljetti.

Puut palteilta paloivat. Villen jättökoivut lehdossa säilyivät, tuli kaarsi kahtapuolta. Pahasti leimat, rumana kyljissä vieraalle irvistelivät. Ei koskea uskaltanut. Kelot vei, ei koivut kelpanneet.

Nuori isäntä palasi. Tuttunsa tunsi. Kukahti kävi koivikossa joka kasvatti valkoista tuohtaa haavojensa yli. Hymykuoppina leimat puun kyljissä nauroivat. Potilas teki kunniaa kestäneille...

Jälleen tuli tulivyöry ylitse kulki. Kansa lähtijälleen, omansa jätti, kumartamatta, armoa anomatta.

Kaksi vuosikymmentä kului, laho Peräpellon Villen jättöpuissa sydänpuuta söi. Nekin kaatui pystyin päin eivät kumartaneet ketään koskaan, ei eläissään eikä kuollessaan. Kuinkansa joka sen kaskihalmeellaan kasvuun auttoi esi isien aikaan tuhkaan atralla sekoitti.

Muistelmia Riiskan joelta

III palkinto.

Kirj. Anna Kuparinen.

Riiskan jok sai alkuuse jostaki sielt Vennäi puolelt. Se virtais Riiskan kylän läp ja lask Suvanto järvie. Toisis koht siin ol kosk-paikkoi ja ja toisist koht se virtais ihan tasaisest, varsinki siel Vihtovan puolel, siel ne Vihtovan jokranta koivut kuvastelliit itsijääs juojen peilikirkkaas pinnas. Vanhanmyllyn kosk ko kohis syys-talven iltoin ni sannoit ain jot: "Tulluot lumsattiet, Vanhanmyllyn kosk kohisuo."

Riiskan juoes ol kommuloi (näkinenkii), rapuloi ja kallaa kaikenlaista. Ykskerta ku ol oikei lämmin heinäkuun päivä nii Emma siskoi ja mie lähettii kommustammua.. Siin myö vua juostii pellopalletta allua, — ol justii kylvöheinän kukinta-aika, se pello-palle loist ihan punaisen- ja valkoisen kylvöheinän kukist ja miten kovast ne tuoksu... Myö määntii Kivikkoniityn kohtua jokkie. Emma siskoi sanoi viel jot: "Siunua Jumala" ja sit hiä painu jokkie. Hiäkö vähä aikua kaivel sitä juoen pohjua ni jo huuskii miul jot: "Mie sain viärän kommun." (Viäräs kommus tavallisesti ain ol kiv). Myö noustiin juoen penkeriel auvuamua se kommu auk ja katsottii ne sisukset ni sielt löytyki aika sorja valkia kiv (helmi). No kyl myö siit hypittii siin juoen rannal ja oltii hyvilläänä. Sit Emma siskoi möi sen kommunen Tarhoi Pekol ja sil rahhua monta sattua markkua.

Syvenniskohtua kommustiit jallallaas, varpauan välis nostiit kommun pois juoen pohjast. Ol

siel juojes niiki syyvii kohtii jot kulkkujuas myöte olliit vie sisäs.

Kerran tus ko mie laitoin kalanpyytyksii sin jokkie, niitä sanottii koukkusiksi. Ol pien puutappi, siihen laitettiin siimua noi 2—3 metrii ja pien kiv sin koukun puoleisie piähä ja onkliero koukkuu, ni kalanpyydys ol valmis.

Yhten syyskesän lauvantai-iltan äitiläi ja miul ol aikomus lähtii Petäjärvel enolua kostii. Mie sain äitil jot: "Mie käyn katsomas koukkusen, se on tuos alusniityn kohas juoes pyytämäs. Mieko määntä ja käin katsomua sitä pyytystä ja aloin vettä siimast ni siihe olkii tarttunt kala kiini. Mie vetasin sen penkeriel ja aloin kalan kans juossa hyväl mielel kottii. Eihä muuta ko ruokin (perkasin) kalan ja pistettii paperii ja nii suatii viijä enolua tuomisiks lähes kahenkilon painoinen lohipaket. Sit siel enolas käivätkii sanomua minnuu kalatytöks.

Rapuloi siel Riiskan juoes ol kans. Vällii kommustais rapu tarttu sormenpiähä kiinni, sillo kyl tul kiire lähtö penkeriel.

Kyl ol rattoisua kävellä siel Riiskan juoen rannoil. Ihan niiko ois eloisuutta antanut se jok koko kyläl. Sorsaemo soutel poikuies kans siel juoenpoukamis ja siniset lemmenkukat kasvoit juoen varsil, nuokutellen itsijäs juoen vaahtoisas virras...

Vieläkhii virtailnuo Riiskan jok —. Virtailuo se ainaki näi muistelois ja ajatuksis. Ihan niinko parastaikua kuulisin korvissai Vanhanmyllyn kosken kohinan...

Muistelmia kotiseudustani Haparaisista

IV palkinnon kirjoitus.

Kotiseutuni! Mikä lämmin tunne valtaakaan mielen tuon ajatuksen ympärillä. Entä missä synnyinmaamme kolkassa on tuo tarunomainen paikka? Kauniissa Karjalassa, mahtavan, sinisen Suvannon järven rannalla. Siellä on Haparainen, varhaislapsuuteni kotikylä.

Halki laajan Sakkolan pitäjän virtasi Suvanto ja sen rannoilla sijaitsivat lukuisat pitäjämme kylät. Eräs niistä, Haparainen, oli kotikyläni, laajahko maalauskylä. Järveä seuraten kylän halki kulki maantie, mikä olikin kuin koko kylän sydän. Tien varrella sijaitsivat nimittäin useimmat maalaistalot rakennuksineen sekä yleiset rakennukset: molemmat kaupungit, "postitalo" maalaistalo missä toimi posti, kansakoulu ja nuorisoseuratalo.

Viljavat hiekkamultamaa pellost laajenivat talojen takana. Vainioiden poikki metsän reunaan johtivat aidatut tiet "karjakyaset" kuten Karjalassa sanottiin. Näillä teillä iloiset paimenpojat ajoivat jo aamulla varhain karjojaan, jokaisen talon karjan yhteiselle laitumelle, "väljämetsälle". Päivän karja kuleksi metsässä syöden kaikenlaista ruohoa ja illalla lehmät kokoontuivat maitoa pursuvin utarin, jopa määrättyllä kellonajalakin "kujasien" suuhun ahoille odottamassa paimeniensa veräjien avaamista. Peltojen rajaan oli rakennettu tiivis risuaita estäen lehmien tulon luvatta viljelysmaille.

Marjamaat olivat verrattomat näissä metsissä. Ei tarvinnut lähteä kauas korpeen vaan kotihaasta sai mustikat "möllynsä" samoin kuin puolukat "läpökkäänsä".

Toinen erikoisesti mieleenjäänyt, vertoja hakeva asia oli olivat iha-

nat uimarannat Suvannossa. Vierekkäin olivat siellä lasten matala ja aikuisten syvä uimaranta. Eivät olleet rannat heinäisiä ja liejuisia, vaan hiekka oli rannalla ja järven pohjassa. Vesi oli kirkasta kuin hopea, joten pohja näkyi syvimässäänkin vesissä. Kelpasi sinne tehdä ihania uimaretkiä ja jännittäviä kala- ja onkimatkoja. Saalis ei suinkaan jäänyt vähäiseksi. Ylösotetuin uinti- ja kalapaikka oli ehdottomasti Kiiskin lahti. Kautiina sunnuntaina se aivan vilisi kyläläisiä ja lähiseutulaisia. Suosittuja olivat myöskin Kekkilän ja Niemi nimiset Suvantoon pistävät niemekkeet.

Kyläläiset viettivät yleensä rauhallista elämää viljellen maitaan ja hoidellen karjojaan. Tehdaslaitoksia eikä juuri muitakaan ansiomahdollisuuksia ei ollut kylässämme. Kekkilän kartano sijaitsi tosin paikkakunnalla, ja se valtasikin ikäänkuin keskipisteen lähitienoilla. Mutta muut talot olivat toistensa kaltaisia, ei ollut upporikkaita eikä rutiköyhiä, elettiin tasavertaisina tietäen naapurin asiat melkein yhtä hyvin kuin omatkin, jopa niinkin, että osatiin mennä leivän lämpimäisille lähinaapurin.

Harrastuksiakin vaalittiin arkisen työn lomassa. Ennenkaikkei kokoonnuttiin nuorisoseuratalolle ja urheilukentälle. Myöskään kirkkopolkua ei päässyt nurmettumaan, vaan sitä kuljettiin isoissa joukoissa joka pyhä. Kirkossa käynti oli kaunis, yleinen tapa, mihin liittyi vielä hauskoja sivutapojakin. Niinpä pojat ja tytöt tirkistelivät mielitettyjään naapuriparvesta. Kirkonmenon jälkeen kokoonnuttiin kirkonmäellä tarinoimaan kuulu-

misia ja siitä sitten hajaannuttiin kotimatalle talvella Suvannon jälle koettelemaan kenellä on paras hevonen ja kesällä pyörillä kilvaten.

Vilkkaassa toiminnassa olivat myös Lotta-Svärd yhdistys ja suojeluskunta. Koneosuuskunnat toimivat isäntien keskuudessa ja emännät touhusivat Martta-seurassa.

Kylän kansakoulu, mikä sijaitsi korkealla Rapamäellä nuorisoseuratalon naapurina, kokosi "alustalaisiaan" useasti huoneisiinsa milloin minkäkin asian merkeissä. Opettajat harrastivat monenlaisia hyviä asioita ja he opastivat mielellään muitakin kuin oppivelvollisuusiässä olevia.

Kylässämme elettiin tuollaista miellyttävää, kotoista, nykyaajan ainaiselle kiiruulle vierasta elämää. Mutta rajan kirot ovat kulkeneet hyökyaaltoina yli Karjalan kautta historian, ja niin nytkin, sillä siellä käyntihän on mahdollista vain muistoissa tai öisin untenvaltakunnassa.

Paljon muistikuvia jäi pikkuvanhaan mieleeni tästä elämästä, mutta usein olen kuullut vanhempien ihmisten ihaillen muistelevan rakasta kotiseutuamme. Varmaan meille karjalaisille suotaneen anteeksi se, jos meistä jokainen ei jaksaa rakastaakaan uusia kotiseutujamme aivan yhtäpaljon kuin synnyinseutujamme. Onhan se luonnollinen asia jokaisen ihmisen kohdalla, olkoon hän kotoisin mistäpäin Suomea tahansa, että hän kaipaa omille armaille rannoilleensa, missä hän on lapsena leikkinnyt, nuoruuteensa varttunut ja aikuiseksi tultuaan ne jättänyt.

Martta Pajari.

KUN EVAKOSTA PALATTIIN

II ylimäär. palkinto

Kirj. Eemil Leinonen

Kun syyskuun alkupuolella 1941 Suomalaiset joukot valloittivat Viipurin ja toiset joukko-osastot ylittivät Vuosalmen kohdalta Vuoksen. Silloin alkoi Venäläisten joukkojen nopea perääntyminen koko Kolan kannakselta. Kun Suomalaiset joukot olivat ylittäneet Suvannon antoi Sotilasjohto takaisin vallatuille alueille kyseisten kuntien lähettämät työryhmiä, sadon korjuuseen ja asuntojen kunnostamiseen. Ensin tuli kysymykseen pienempi joukko työkykyisiä miehiä ja jonkin verran naisia, joilla oli tilaisuus lähteä. Tästä ilmoitettiin sanomalehdissä. Sanottiin, että ylihuomenna oli kokoonnuttava Parikkalan asemalle. Siellä annetaan sitten varsinaiset ohjeet ja Sotatoimialueella tarvittava oleskelulupa. Mutta lähtiessä olisi pitänyt ottaa paikalliselta Nimismieheltä matkustulupa. Tätä lupaa yrittäessäni hankityksen. Tämä tapahtui alkuisen ja hyvin virkavaltaisen Nimismiehen taholta. Olin sattumalta käymässä silloin T. Kauppalassa, jossa asui silloin hyvin paljon Sakkolalaisia. Kun sanomalehdestä näin tuon edellä jo mainitun ilmoituksen. Tapasin siellä entisiä naapurikylän miehiä ja puhuin heille, että aion ylihuomenna lähteä Sakkolaan. Mutta kun pitäisi olla nimismiehen lupa matkaa varten niin näinköhän tämä Nimismies antaisi sellaisen. Näin että he hymyilivät vähän merkitsevästi ja sanoivat, että sopiihan sitä koittaa. Onhan se yrittänyt työntää eräitä meikäläisiä ryntäistä pihalle kun ovat menneet sinne asioimaan. Minä

sanoin että minä yritän. Että eihän tuo purematta niene. Menin sitten nimismiehen konttoriin ja esitin asiani niinkuin se oli, että tarvitsen sellaisen paperin matkustamista varten jos Herra Nimismies tahtois hyväntahtoisesti sellaisen antaa. Kun nyt olisi ylihuomenna tilaisuus päästä sinne entiselle kotiseudulle. Tämä Herra Nimismies suuntasi murhaavan katseen minuun ja tiuskasi: Ette te siellä mitään tee. Sanoin vielä että ylihuomenna lähtee Sakkolalaisten työryhmä sinne kotipitäjään, niin eikö nimismies voisi tehdä sitä paperia. Vaikka voisinkin minä en sitä tee! Otin hattuni naulakosta. Käännyin Herraan päin ja sanoin: Herra nimismiehellä puuttuu siis hyvää tahtoa tällä asialla kohtaan. Mutta minä menen sinne ilman teidän papereitannekin. Silloin räjähti. Herra nousi pystyyn löi jalkaa ja huusi: Ulos ja paikalle! Konttorityöt katselivat silmät suurina, että mikä tästä tulee. Sanoin vielä lähtiessäni: Kun olin kutsu-matta tullut kylä olisin käskemättä lähtenytkin. Mitä ajatteli tämä »Herra» sen ajan tilanteesta? Ja suhtautumisestaan silloiseen ajankohtaan. Se jäi minulle arvoitukseksi? Ei se minun matkaani millään lailla estänyt. Nousin ylihuomenna Vilppulasta junaan ja ajoin Parikkalaan. Siellä kyllä kaikki järjestyi.

Parikkalassa oli jo paljon ihmisiä odottamassa kotikonnulle pääsemistä. Oli Pyhäjärveläisiä, Räisäläläisiä, Sakkolalaisia, Vuoksela-laisia ja taisi olla isa Valkjärveläi-

siäkin. Kaukolalaiset, Hiitolalaiset ja Kirvulaiset olivat jo päässeet vähän aikaisemmin niinkuin osa Käkisalmealaisista ja Räisäläläisistä. Mieliala oli iloinen ja toivorikas. Päästäisiinhan rakkaille kotitanhuille, vaikka siellä ei olisi salvamen päätäkään jäljellä. Niin kuin ei monella ollutkaan. Sakkolaisia taisi siinä 30:nen paikkeilla. Joista myös osa naisia. Parikkalassa on verrattain iso ja komea »Seuratalo» osaksi 2:si kerroksinen. Meidät majoitettiin siinä. Joukko oli kuin iltamissa konsanaan. Ja tunnelmakin oli vähän sama kuin iltamissa. Yhteislaulut kajahtelivat voimakkaana. Joku taisi pitää pienen puheenkin Kevyemmästä ohjelmasta mainittakoon hauristien esitykset. Huumorin sävyttämiä runojaan esitti Sakkolalainen Runoilija (Tekijänimeltään Sussun Jussi. Sitten otettiin eväspussit esille: Syötiin illallinen ja käytiin levolle. Aamuntullen joku ryhmä kajautti »Karjalaisten laulun» johon kaikki intomielin yhtyivät. Naisväestä jotkut alkoivat keittää »Korviketta». Mutta kohta saapuivat myös Parikkalan Lotat tarjoamaan Korviketta ja voileipiä koko salkille. Parikkalan Lotat muonittivat meitä koko siellä olo-ajan sillä suurin osa meistä joutui olemaan siellä vielä seuraavankin vuorokauden. Korvikkeet juotuamme menimme asemalle kuulemaan tilanteesta. Tilanne oli sellainen, että sinä päivänä pääsivät lähtemään vain Pitäjän päälliköt ja kunkin pitäjän autonkuljettajat. Nämä järjestivät asiat, neuvottelemalla siellä

olevien Sotilasviranomaisten kanssa. Sitten me muut pääsimme lähtemään seuraavana päivänä. Ja saimme sillä aikaa järjestää matkaa ja oleskelupaperimme kuntoon. Sakkolan Pitäjä päällikkönä oli Mikko Pekkanen ja hänen apulaisenaan Matti Laamanen lempinimeltään Isä. Molemmat niinkuin muistamme lupskoita miehiä. Nyt jo mananmajoilte siirtyneitä. Sihteerinä Neiti Ukkonen. Tämä Sakkolan kunnan Esikunta sijoittui ensin Viiksanlahteen Matti Pitkäsen taloon, josta myöhemmin siirtyi Haidermaan koululle. Seuraavana päivänä me kaikki pääsimme lähtemään Junalla Käkisalmeen. Sen etemmas ei junalla päässyt, koska vihollinen oli jollain koneella vetänyt ratakiskot sekaisin. Siitä matka jatkui sotilas autoilla eteenpäin kohti rakasta, mutta pahoin raikattua kotiseutua. Sotilas viranomaiset olivat Kunnanesikunnan käyttöön kuorma-auton, jolla sitten tarpeellisia kuljetuksia suoritettiin. Kuljettajana oli Viljami Sikanen. Kun saavuimme Viiksanlahteen niin siellä vielä Matti Huuskan perillisten talon rauniot savusivat.

Muut Viiksanlahden talot näyttivät ehjiltä. Viiksanlahden ja Saviojan välillä oli kolme vihollisen rikki ammuttua Panssariautoa tiellä, vähän tien laitaan siirrettyinä. Vihollisen kaatuneita oli haudattu tienvarsille. Keppien päihin asetetut kypärät osoittivat hautauspaikkojen sijainnin. Mutta Saviojalta eteenpäin ja Kiviniemessä oli paljon vielä tienvarsilla ja metsissä kaatuneita vihollisia hautaamatta. Ne kyläpäälliköt joilla oli vielä ollut työryhmiä mukana lähtivät kotikyliinsä katselemaan paikkoja valmiiksi ja kutsuivat sitten kyläläisensä saapumaan. Kiviniemen ja Viiksanlahden työryhmät, eli »Kolhoosit» (niinkuin niitä silloin nimitettiin) pääsivät heti alkamaan kun niillä oli miehistö jo mukana. Kiviniemen kolhoosi oli suurin käsitti alkujaan noin parikymmentä henkeä Kiviniemen ja Röykky-

län miehiä. Kyläpäällikkönä Aleks Naskali. — Suvannon toiselle puolelle ei silloin vielä päässyt. Myöhemmin Röykkyläiset siirtyivät kotikyliänsä omaan Kolhoosiinsa. Saviojan talot olivat ehjiä paitsi Rämön talot. Majoitumme Aleks ja Väinö Naskalin taloihin. Aleksin taloon miehet ja Väinön taloon naiset. Muonnan saimme Sotilasvarikolta ja 2 reipasta Lottaa Amanda Rämö ja Noomi Käppi huolehtivat ruoan valmistuksesta. Päiväraha oli 20:— ynnä tupakka-annokset. Armeija luovutti käyttöömme 10:kunta Sotasaalishevosta. Tallimestarin vakanssin sai Pekka Tiinus. Jostain valtion varikolta tuli Fahr-merkkinen Saksalainen niittokone. Hevosharavia ja viikatteita löytyi kyliltä. Jotkut miehistä kunnostivat ne. Niin alkoi taas yhdenkesän poissa olon jälkeen sadonkorjuu omanpuolen pelloilta. Mainittakoon vielä että muutamia miehiä, (Ei maanviljelijöitä) lähti tässä vaiheessa pois. (Sanoivat että ei he käy 20:pin palkalla maatöitä puskemaan). Mutta uusia miehiä tuli jatkuvasti lisää. Ruista ei ollut Kiviniemen Kolhoosin alueella kuin Aleks Naskalin pellolla 3 sarkaa. Se oli ylikypsää. Naiset leikkasivat sen sirpeillä. Ensin pantiin Saviojalla olleet kevätviljat seipäälle. Sen jälkeen päästiin menemään jo kosken toiselle puolellekin. Saviojan kolhoosi jakautui kahtia, kun Röykkyläiset pääsivät kotikyliänsä, kyläpäällikkönään Yrjö Vuoli. Saviojan Kolhoosin työmaa siirtyi Petäjärven niitylle ja siellä sitä työmaata olikin, sillä kaikki siellä olevat Kiviniemeläisten niityt oli kylvetty kauralle. Ja se oli kasvanut verrattain hyvin. Allekirjoittanut sai niittokoneen vakanssin. Niittokone oli uusi ja hyvä. Sarat noin 200—300 metriä pitkiä. Maapohja tasainen. Hauska siinä olisi ollut ajella. Hevosia oli 10—12 kpl, niistä löytyi vain hätäsesti se pari joka sopi niittokoneen vetäjiksi ja nekin olivat vähän heikonpuoleisia. Niin että tiukkaa teki

että sai tarpeeksi luokoa, kun eräänä päivänä oli seipäille laittajia viitisentoistakin henkeä. Parisen viikkoa taittiin siellä Petäjärven niityllä pelata, mutta kauraseipäitä tuli myös valtava määrä. Kun kaurat oli saatu seipäille, niin miesväki alkoi kunnostella asuntoja itselleen, sillä useimmat kella siihen oli suinkin mahdollisuutta, halusivat saada myös perheensä talveksi kotiin. Seuraava työvaihe oli »Perunan nosto». Onneksi oli saapunut nostovoimaa noin lähemmä parikymmentä ruskua naista ja muutamia nuoria poikia. Perunamaat olivat kylällä pieniä muutaman kapanaloja, mutta Vilhelm Käpin perillisten pellossa oli noin puolentoista hehtaarin ala perunalla. Siinäpä sitä olikin kokkapeleillä kaivamista. Onneksi tämän perunapellon vieritse kulki hyökkäysvaunueste jonka vieressä oli pari hirsistä maanalle salvetta k.k. korusua. Nämä kunnostettiin perunavarastoksi. Työ sujui reippaasti naiset kaivoivat pojat ajoivat perunasäkit korsuille ja allekirjoittanut sikäli tyhensi ne. Tällä tavalla nämä kolhoosit toimivat silloin melkein Sakkolan joka kylässä. Se sato mikä siellä silloin oli, lieene suurin piirtein tullut korjatuksi. Mieliala oli reipas ja toivorikas. Jälleenrakennustyö lähti rivakasti alkuun. Vaurioituneita rakennuksia käytiin korjaamaan ja uusia rakentamaan huolimatta siitä että sodan jymy kuului vanhan valtakunnan rajan seuduilta. Kolhoosit hajosivat lokakuun loppuun mennessä. Siirryttiin yksityistalouteen. Muuttoliike Kannaksellepääin alkoi. Ensin hiljaisempana, mutta kiihtyi yhä mitä lähemmäksi joulua tultiin.

Kaksi kultaista kesää saimme noilla rakkailla kotitanhuilla viettää. Sortuneet kotimme uudelleen rakentaa. Ja pikat olivat taas kunnossa kun tuli uusi lähtö. Tämä tuli onneksi kesällä. Eikä niin yllättäen. Olimmehan jo siihen tottuneet, että täällä sitä ollaan.

Pojat asialla

Kirj. M. Vi---ri.

Meitä oli kolme oikein hengen elävöittämää rasavillää. Täytyy heti ottaa huomioon, että kysymyksessä oli ehkä se pahemmanpuoleinen henki, mikä meille antoi intoa työhön. Työ on tietysti kaikkien ihmisten ilo ja niin se oli meilläkin. Oli lämmin ilma elokuun alkupäivinä, kun me pojat lähdimme etsimään uutta työkohdetta. Ajattelimme, että mennään-pä Suvannon rantaan. Kun me olimme lähestymässä rantaa, niin huomasimme, että kolme täysi-ikäistä neitosta oli uimassa. Nyt oli tehtävä pikainen päätös miten toimitaan. Lymysimme pensaikon suojassa neitosten vaatekasojen lähelle ja sitten äkkirynnäkkö, mutta nyt huomasivat neitoksetkin meidän temppumme ja kovia sanoja alkoi kuulua: "Ei saa viedä vaatteita, tai sitten..."

Etulyökissa on puoli voittoa ja me "pistimme lusikan pohjaan", mutta Eevat eivät myöskään maltaneet kauan tuumia. Täysi häkä päällä nyt pingottiin yksi yhdelle päin ja toiset toisaalle päin. Jokaisesta nyttistä oli kova viestikilpa ja eri suntiin. Me viestinviejät aloimme pikkuhiljalleen jäädä alakynteen, sillä meille ei oltu annettu lähtiessä täyttä ikähyvitystä, vaikka olimme noin 10 vuotta nuorempia, kuin kilpailijamme.

Tilanne alkoi käydä meille vakavaksi, mutta vakavaksi se alkoi käydä Eevoillekin, sillä eihän siihen aikaan käytetty uimapukuja. Oli juostu jo noin 500 metriä ja maali alkoi lähestyä. Pelloilla oli kyläläisiä viljanleikkuehommissa ja heistä monet jo olivat huomioineet kilpajuoksun. Kilpailu kiristyi, kun Eevat tekivät hirvittävän

loppuriuhausun. Lienee oltu silloin jo loppusuoralla. Välimatka lyheni lyhenemistään ja meille lueteltiin ankaria tuomioita, ilman lähempää asian käsittelyä. Ne olivat jonkinlaista "huutosakkoja". Meidän oli lopulta jokaisen vuoronperään pudotettava nyyttimme, sillä se näytti olevan ainoa tie pelastaa ns. nahkamme. Tämä keino auttoi, kun jokainen takaa-ajaja jäi tutkimaan saiko hän omansa, sillä nyytit lienevät meidän kiireellissessä käsittelyssämme jonkinverran sotkeutuneet. Tämän taukotuokion aikana me livistimme metsään, mikä tuntui tälläerää turvallisemmalta, kuin avomaa.

Tietääkseni tämän kilpailun osanottajat vielä kaikki ovat elossa ja onhan mukavaa muistella tätä lähes 50 vuoden takaista kilpailua. Me pojat vielä nytkin tunnustamme häviömme, mutta eihän meillä voitto ollutkaan kilpailun päätavoite, vaan reilu vapaa kilpailu. Lienee paikallaan, näin myöhästyneenäkin, vielä lausua vilpittömät kiitokset kaikille osanottajille jalosta kilvasta.

Samoiltuamme vähän aikaa metsässä, löytyi taas uusi välttämätön tehtävä. Jyrkän mäen päällä ja aivan törmän reunalla oli säretyt navetan peruskiviä, noin 2 m:n mittaisia. Houkutus oli niin suuri, että töihin oli käytävä. Oli siinä työvälineitäkin, vipuja ja kankia. Työ alkoi yhteisvoimin ja kohta ensimmäinen 2 metrinen lähti. Mäen rinteessä kasvavaan seiväsmetsään tuli komea, suora linja. Tätä kivityötä teimme siksi kunnes olimme jo vallan uupuneina. Työn lopullisena tuloksena oli hyvä ja leveä suksimäki talven varalle,

sillä puut oli lakaistu pois leveältä kaistalta tämän mäen rinteeltä. Tyytyväisinä lähdimme kotimatkalle ja tyytyväinen lienee ollut kivien omistajakin, kun sai kivet jo mäen alta ajopeleihinsä.

Kuitenkin ennenkuin ehdimme kotiin asti sattui vielä löytymään yksi työkohde ja sekin työ oli tehtävä, sillä työ oli ilomme. Nyt alettiin kantaa kiviä lähteeseen, sellaisia kuin kukin meistä jaksoi. Sekin oli hauskaa, kun kivi aina pouskahti niin sydäntä hivelevän mukavasti. Työtä oli tehty sen päivän osalle jo kutakuinkin riittävästi ja tähän asti ilman palkkaa. Nyt kuitenkin sattui niin onnellisesti, että palkanmaksajakin tuli aivan huomaamattamme ja yllättäen paikalle. Tilin maksaminen alkoikin viivyttelöä. Lähteen isäntä kysyi minulta: "Kenen poika sinä olet?" Vastasin rehellisesti, kenen poika olen. Hän sanoi: "Sinä olet juuri se lurjus! mene hel--tiin." Lähtiäisiksi huitaisi hän minua noin 2 metrin mittaisella vitsalla selkään. Sama kysymys esitettiin seuraavalle ja samat lähtiäiset sai hänkin asianomaiseen paikkaan. Kolmas meistä oli siksi älykäs, että sai selville lurjuksien paikan jo siitä kun meitä toisia neuvottiin, eikä enään antautunut käsittelyyn. Sitten meitä taas käläpälät veivät, kuten siellä rannasakin. Tulimme tietenkin kiitollisin mielin kotiin täyden päivätyön tehneinä. Palkanmaksu ei tosin ollut täysin tyydyttävä, mutta olimme siksi lojaalia, että emme aikoneet lisämaksua vaatia. Kotiin olikin jo kiire, sillä seuraavan päivän työt olivat vielä suunnittele-matta.

Suvannon seutu

Kirj. Matti Viskari.

Oi Suvannon seutu olit niin tuttu. Nimesi lämmittää, kuin turkkinuttu.

Sinne jäit muistoksi rajamme taa. Unessa vieläkin nähdä sen saa.

Isämme rannat nuo raivata saivat, Suvannon laineita halkoivat laivat. Sinne jäi järvemme metsät ja pellot.

Kylmästi soi meille kohtalon kellot.

Suvannon rannoille mieleemme halaa.

Siinä sai uida ja siitä sai kalaa. Eikä maisema kauniimpi olla voi. Se leppoisan rauhan rintaamme toi.

Laivamatkat ja markkinapäivät, Ne iäksi muistojen joukkoon jäivät.

Kun kannella istui ja katseli vettä, Sai sydämen parasta viihdykettä.

On rakkaat rantamme lunnaita Suomen.

Ehkä nyt koittaisi valoisa huomen. Nyt ei tarvitse pelätä mitään. Hyvät on suhteemme länteen ja itään.

MAASEUTUVÄKI.

Viisi palvelusvalmista konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvitessanne luottoa tarpeisiinne.

Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Lempäälän Seudun Osuuskassa

Sakkolan pitäjäjuhla

PUNKALAITUMELLA elokuun 5 p:nä 1962.

Jumalanpalvelus Punkalaitumen kirkossa kello 10, saarnaa rovasti Joonas Laurila, liturgina kirkkoherra Kanerva, uruissa dir.cant. Lehmusvuori. Välittömästi jumalanpalveluksen jälkeen kunniakäynti ja sepelten lasku sankarihaudalla sekä Karjalaan jääneiden muistomerkillä. Kirkkokuoro laulaa.

PÄIVÄJUHLA Punkalaitumen Vartiolassa alkaa kello 13.30. Juhlapuhujana kansanedustaja Nestori Kaasalainen. Musiikkia esittää Kiikan torvisoittokunta ja erilaista paikallisojelmia on runsaasti. Iivari Karpanmäki jatkaa Sakkolan historiaa. Punkalaitumen Karjala-seuran 15-vuotiskertomus esitetään. Näytelmä: "Entäs nyt Niskavuori." Tervetuloa yhdessäoloon taas kesäisen juhlan merkeissä.

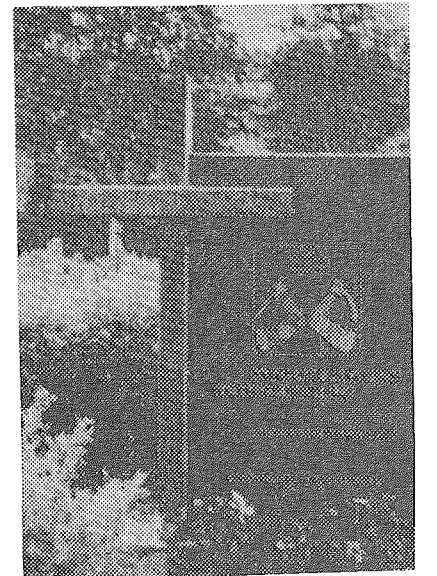
PUNKALAITUMEN KARJALA-SEURA.

Kerrotaan ensimmäisessä maailmansodassa olleen skotlantilaisen, joka menetti oikean kätensä siksi, ettei voinut heittää mitään pois.

Kuten tiedetään, on käytettyjen parranajoterien poisheittäminen aina vaikeata. Nehän voivat haa-voittaa jotakuta laittoipa ne mihin tahansa. Mutta eräs skotti selviytyi pulmasta nokkelasti: hän ajoi niillä partansa.

Skotlantilainen joka ei koskaan ajanut vuokra-autolla:

— Jos istun autossa selkä kuljetajaan päin, tulen pahoinvoivaksi takaperin menosta. Jos istun menosuuntaan, tekee taksamittarin näkeminen minut pahoinvointiseksi.

Karjalaan jääneiden vainajain muistomerkki Punkalaitumella.

Suvannon-Seutu

ilmestyy v. 1960 6 kertaa vuodessa ja maksaa 250 mk vuosikerta. Ilmoitusmaksu halpa ja suuremmista ilmoituksista alennus.

Toimituksen osoite:

Lempäälä.
Myllyvainio
Puh. 74029.

Toimitus

Päätoimittaja: Santeri Ollikainen. Toimitussihteeri Eero Nasikali.

Muu toimituskunta: Yrjö Raaska, Viktor Ryyppö, Helmi Uosukainen, Uno Pulakka, I. Karpanmäki.

Sakkola-juhla Punkalaitumella

Perinteelliseksi muodostunut sakkolalaisten pitäjäjuhla vietetään tänä vuonna Punkalaitumella. Juhlaa on vietetty eri puolilla Sakkolan sijoitusalueita ja paikalliset yhdistykset ovat olleet vastuussa juhlan ohjelmasta. Tällä kertaa sen järjestää Punkalaitumen Karjalaiset. Sakkola-juhlat ovat Punkalaitumella nyt kolmannen kerran.

Punkalaidun ei ole rautatien välittömässä läheisyydessä, mutta linja-autoilla pääsee sinne helposti joka suunnalta. Vuosi vuodelta ovat sankat joukot entisiä sakkolalaisia pitkistäkin matkoista saapuneet näille juhlille tapaamaan tuttuja ja kertomaan kuulumisia. Toivomme niin käyvän tänäkin vuonna, sillä onhan taas vuoden mittaan jokaisen kohdalla tapahtunut uutta kerrottavaa.

Toimitus.

Suokas Selma
Pirkank.18.
as.14.
Pyynikki. *Tiet*

TAMPEREEN

OSUUSKASSA

- Joustavan palvelun pankki -

Kun tarvitsette

- elintarvikkeita
- taloustarvikkeita
- maataloustarvikkeita
- erikoistavaroita
- erikoisetuja

palvelee Teitä

Tuotanto

PARHAIMMAT KIITOKSET KAIKILLE ASIAKKAILLEMME

15 vuoden

AIKANA OSOITTAMASTANNE LUOTTAMUKSESTA. TOIVOMME EDELLEEN VOIVAMME PALVELLA TEITÄ KAIKISSA SÄHKÖALAN ASIOISSA.

RAASKAN SÄHKÖLIKE

VESILAHTI
Puh. Koski 41

VALKEAKOSKI
Puh. 41 810